

11 I, ასევე, სამოქალაქო კოდექსის 844-ე და 847 II მუხლები. კერძოდ, „დაზღვევის შესახებ კანონის 11 I მუხლის თანახმად, „მოსარგებლე არის ფიზიკური ან იურიდიული პირი, რომელიც დაზღვევის ხელშეკრულების ან დაზღვევის შესახებ კანონმდებლობის თანახმად იღებს სადაზღვევო ანაზღაურებას.“ სამოქალაქო კოდექსის 844-ე მუხლის თანახმად, „სიცოცხლის დაზღვევა შეიძლება ეხებოდეს დამზღვევს ან სხვა პირს. თუ სიცოცხლის დაზღვევის ხელშეკრულება დადებულია სხვა პირის სასარგებლოდ, მაშინ საჭიროა ამ პირის ან მისი კანონიერი წარმომადგენლის წერილობითი თანხმობა.“ ხოლო სამოქალაქო კოდექსის 847 II მუხლის თანახმად, „მესამე პირს, რომელსაც აქვს სარგებლის მიღების უფლება, მისი განხორციელება შეუძლია მხოლოდ სადაზღვევო შემთხვევის დადგომისას, თუ დამზღვევს სხვა მითითება არ გაუცია.“

მოცემულ შემთხვევაში საკასაციო სასამართლომ გაიზიარა კასატორის პრეტენზია, რომ დაზღვევის ხელშეკრულებისა და სადაზღვევო პოლისის მიხედვით, სადაზღვევო შემთხვევის ანაზღაურების მოთხოვნა მხოლოდ ბანკს შეეძლო და, აქედან გამომდინარე, მოსარჩელე არ იყო უფლებამოსილი აღედრა სარჩელი. საკასაციო პალატის განმარტებით, მართალია, სამოქალაქო კოდექსის 1336-ე მუხლის შესაბამისად, მოსარჩელე დაზღვეულის პირველი რიგის მემკვიდრეა, მაგრამ იმავე კოდექსის 1328-ე მუხლის მიხედვით, სამკვიდრო (სამკვიდრო ქონება) შეიცავს მამკვიდრებლის როგორც ქონებრივ უფლებების (სამკვიდრო აქტივი), ისე მოვალეობების (სამკვიდრო პასივი) ერთობლიობას, რომელიც მას ჰქონდა სიკვდილის მომენტისათვის. ამდენად, დამზღვევის მემკვიდრის მიერ მზღვეველის მიმართ მოთხოვნის უფლების რეალიზაციისათვის უნდა დასტურდებოდა, რომ ეს უფლება სამკვიდროში შედის. განსახილველ შემთხვევაში, დაზღვევის ხელშეკრულებით განისაზღვრა, რომ სადაზღვევო პოლისით მოსარგებლე (ბენეფიციარი) იქნებოდა მხოლოდ ბანკი, შესაბამისად, სადაზღვევო ანაზღაურების მოთხოვნის უფლებაც მას ჰქონდა, რაც იმას ნიშნავს, რომ მზღვეველის მიმართ მოთხოვნის უფლება არ შედიოდა სამკვიდრო

მასაში, შესაბამისად, დაზღვეულის მემკვიდრის მიერ მზღვეველისადმი მოთხოვნის წარდგენის წინაპირობაც არ იკვეთება.

აღნიშნულიდან გამომდინარე საკასაციო სასამართლომ უარი განაცხადა მოსარჩელის მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე.

გორჩა ოყრეშიძე

► 6 – 6/2021

პირგასამტეხლოს ოდენობის განსაზღვრა

1. პირგასამტეხლოს ოდენობის გამოთვლისას სასამართლო მხედველობაში იღებს მხარეთა ქონებრივ მდგომარეობას, ვალდებულების დარღვევის ხარისხს და კრედიტორის მოლოდინს ვალდებულების ჯეროვანი შესრულების მიმართ.

2. საქმის სასამართლოში განხილვის ვადების გაჭიანურება წარმოადგენს იმის საფუძველს, რომ სასამართლომ პირგასამტეხლო განსაზღვროს ფიქსირებული თანხით და არ დაუკავშიროს იგი ვადაგადაცილებულ დღეებს.

(ავტორის სახელმძღვანელო წინადადებები)

სკ-ის 420-ე მუხლი

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2020 წლის 31 იანვრის გადაწყვეტილება საქმეზე № ას-1213-2018

I. ფაქტობრივი გარემოებები

მოსარჩელესა და მოპასუხეს შორის 01/03/2011 და 27/08/2012 წლებში გაფორმდა იჯარის ხელშეკრულებები, რომელთა მიხედვითაც მოპასუხეს დროებით სარგებლობაში გადაეცა მოსარჩელის საკუთრებაში არსებული 936 კვ.მ. ფართი, სასწავლო დაწესებულების ფუნქციონირების მიზნით. მხარეთა შეთანხმებით 01/09/2013 წლიდან თვიური საიჯარო ქირა განისაზღვრა 30,000 აშშ დოლარით. ვალდებუ-

ლების დარღვევის შემთხვევაში მხარეთა შეთანხმებით დადგინდა პირგასამტეხლო დღიური 0.1%-ის ოდენობით. დამქირავებელმა დაარღვია ქირის გადახდის ვალდებულება, რის გამოც მხარეთა შორის შეწყდა საიჯარო ურთიერთობა და გამქირავებელს ფართი უკან დაუბრუნდა 04/07/2015 წელს. მოსარჩელის განმარტებით, მოპასუხის მიერ თანხის გადაუხდელობის გამო მოსარჩელეს მიაღდა ზიანი, ვინაიდან მოუწია სესხის აღება საბანკო დანესებულებიდან. ამის საფუძველზე მოსარჩელემ მოითხოვა საიჯარო ქირის 119,044.95 აშშ დოლარი, პირგასამტეხლოს 77,365.30 აშშ დოლარისა და თანხის გადაუხდელობით მიყენებული ზიანის - 56,899.49 აშშ დოლარის გადახდა.

მოპასუხემ მოთხოვნა ცნო ნაწილობრივ, 306,320.91 ლარის ნაწილში. დანარჩენ ნაწილში მოპასუხე სასარჩელო მოთხოვნებს არ დაეთანხმა. ამასთან, მოპასუხემ შეგებებული სარჩელით მიმართა სასამართლოს და მოითხოვა მოსარჩელისათვის შესრულებული სამუშაოებისა და გადაცემული მოწყობილობების ღირებულების - 121,000 ლარის დაკისრება. მოპასუხემ მიუთითა, რომ 2015 წლის ივნისის თვეში, საიჯარო ურთიერთობების შეწყვეტამდე, მხარეებს შორის გაიმართა მოლაპარაკებები, რომლის ერთ-ერთ საკითხს წარმოადგენდა მოსარჩელისათვის გარკვეული მომსახურების და მოწყობილობების, ჯამში 121,000 ლარის ღირებულების, გადაცემა. მოპასუხის განმარტებით მას ეგონა, რომ შეთანხმება მიღწეული იყო, თუმცა მოსარჩელემ უარი განაცხადა შეთანხმების გაფორმებაზე და, შედეგად, საბაზრო ღირებულებაზე გაცილებით დაბალ ფასად მიიღო დასახელებული მომსახურება და მოწყობილობები.

მოსარჩელემ/შეგებებული სარჩელით მოპასუხემ მოთხოვნა არ ცნო და მიუთითა, რომ საიჯარო ფართში არსებული ინვენტარი 50,000 ლარით გააუმჯობესა მოპასუხემ და გადასცა იგი მოსარჩელეს, ეს თანხა კი საიჯარო ქირიდან გამოიქვითა. მოსარჩელე, ასევე, არ დაეთანხმა ინვენტარის ღირებულებად 121,000 ლარის განსაზღვრას.

თბილისის საქალაქო სასამართლოს გადაწყვეტილებით თავდაპირველი სარჩელი დაკმაყოფილდა ნაწილობრივ და მოპასუხეს მოსარჩე-

ლის სასარგებლოდ დაეკისრა 317,909.4 ლარის ანაზღაურება. სხვა მოთხოვნები, მათ შორის, შეგებებული სარჩელიც სასამართლომ არ დააკმაყოფილა. თუმცა, გადაწყვეტილება შეცვალა სააპელაციო სასამართლომ, რომელმაც მოპასუხეს დააკისრა იჯარის დავალიანების 256,320,91 ლარისა და ქონების დროულად დაუბრუნებლობის გამო ზიანის - 6,588,49 ლარის გადახდა, მასვე მოსარჩელის სასარგებლოდ დაეკისრა პირგასამტეხლოს - 256,320,91 ლარის 0,03%-ის ყოველდღიურად გადახდა 01/03/2015 წლიდან გადაწყვეტილების აღსრულებამდე.

II. სასამართლოს მსჯელობის შეჯამება

სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება გაასაჩივრა მოიჯარემ, რომელმაც მოითხოვა მისი გაუქმება და ახალი გადაწყვეტილებით სასარჩელო მოთხოვნის დაკმაყოფილებაზე სრულად უარის თქმა. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს გადაწყვეტილებით საკასაციო საჩივარი ნაწილობრივ დაკმაყოფილდა. კერძოდ, მოპასუხეს დაეკისრა პირგასამტეხლოს 50,000 ლარის გადახდა. კერძოდ, საქართველოს უზენაესმა სასამართლომ გაიზიარა კასატორის პრეტენზია პირგასამტეხლოს ოდენობასთან დაკავშირებით. უზენაესი სასამართლოს განმარტებით სამოქალაქო კანონმდებლობა იცნობს მოთხოვნის უზრუნველყოფის სანივთო და ვალდებულებით საშუალებებს. მოთხოვნის უზრუნველყოფის სანივთო საშუალებად ითვლება გირავნობა და იპოთეკა, ხოლო პიროვნულ საშუალებად - პირგასამტეხლო, ბე და მოვალის გარანტია. სასამართლოს განმარტებით, სკ-ის 419-ე მუხლის პირველი ნაწილიდან გამომდინარე, პირგასამტეხლოს დანიშნულება ვალდებულების დარღვევის მინიმალური ზიანის ანგარიშში ამ თანხის ჩათვლაა. პირგასამტეხლო არ წარმოადგენს ფაქტობრივი ზიანის ანაზღაურების საშუალებას. ამასთან, სკ-ის 420-ე მუხლის თანახმად, მხარის შესაგებლის არსებობის შემთხვევაში, სასამართლო უფლებამოსილია ჩაერიოს პირგასამტეხლოს ოდენობის განსაზღვრაში და შეამციროს შეუსაბამოდ

მაღალი პირგასამტეხლო. ამისათვის, კონკრეტული საქმის თავისებურების გათვალისწინებით, უნდა შეფასდეს ისეთი სუბიექტური და ობიექტური ფაქტორები, როგორიცაა: მხარეთა ქონებრივი მდგომარეობა, ვალდებულების დარღვევის ხარისხი, კრედიტორის მოლოდინი ვალდებულების ჯეროვანი შესრულების მიმართ და სხვა. მოცემულ შემთხვევაში, საკასაციო სასამართლომ, ზემოხსენებულ ფაქტორებთან ერთად, გაითვალისწინა საქმის განხილვის ხანგრძლივი დროც და მიიჩნია, რომ პირგასამტეხლოს ოდენობა უნდა განისაზღვროს მყარი თანხით - 50,000 ლარით.

გოჩა ოყრეშიძე

► 7 – 6/2021

მოვალის ბრალეულობისა და ზიანის ანაზღაურების ოდენობის დადგენა შერეული ბრალისას

ზიანის ანაზღაურების ოდენობა შემცირდება მოვალის ბრალის შესაბამისად. საექსპოზიციოსას მოვალის ბრალი განისაზღვრება 50%-ით.

(ავტორის სახელმძღვანელო წინადადება)

სკ-ის 415-ე მუხლი

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2020 წლის 29 მაისის გადაწყვეტილება საქმეზე № ას-1570-2019

I. ფაქტობრივი გარემოებები

თბილისის საქალაქო სასამართლოს 07/07/2016 წლის განჩინებით მხარეებს შორის დამტკიცდა მორიგება, რომლის მიხედვითაც მოვალემ კრედიტორისათვის 152,815 აშშ დოლარის გადახდა იკისრა. მიუხედავად მიღწეული მორიგებისა, მოვალემ ნაკისრი ვალდებულება ნებაყოფლობით არ შეასრულა, რის გა-

მოც 12/08/2016 წელს სასამართლომ გასცა სააღსრულებო ფურცელი. კრედიტორის განცხადების საფუძველზე კერძო აღმასრულებელმა დაიწყო იძულებითი აღსრულება და, დავალიანების ამოღების მიზნით, საქართველოს ყველა ბანკში გახსნილ მოვალის კუთვნილ ანგარიშებს ყადაღა დაადო აღსასრულებელი მოთხოვნისა და აღსრულების საფასურის ფარგლებში. კერძო აღმასრულებელმა 08/09/2016 წელს ერთ-ერთ ბანკს (მოპასუხე) გაუგზავნა წერილი, რომლითაც მოთხოვა მოვალის საბანკო ანგარიშებზე წარდგენილი საინკასო დავალების საფუძველზე 156,343.40 და 2,203.27 აშშ დოლარის მოვალის ანგარიშიდან ჩამოჭრა და კრედიტორის ანგარიშზე ჩარიცხვა. დავალების შესრულებისას ბანკმა ტექნიკური შეცდომა დაუშვა და, ნაცვლად 156,343.40 აშშ დოლარისა, აღმასრულებლის მიერ მითითებულ ანგარიშზე ჩარიცხა 156,343.40 ლარი, რის გამოც სხვაობამ მოთხოვნასა და მიღებულ თანხას შორის შეადგინა 87,793.51 აშშ დოლარი შეადგინა. ბანკმა მეორე დღესვე, 09/09/2016 წელს მოვალეს აცნობა შეცდომის შესახებ და მოთხოვა თანხის უკან დაბრუნება, თუმცა ამ დროისათვის მოვალემ მოასწრო თანხის ანგარიშიდან გამოტანა და ბანკის მოთხოვნა არ შეასრულა. მოგვიანებით, 13/09/2016 წელს კრედიტორმა (მოსარჩელემ) განცხადებით მიმართა კერძო აღმასრულებელს და მოვალის საბანკო ანგარიშებზე გამოყენებული ყადაღისა და საინკასო დავალების გაუქმება მოითხოვა. ამის საფუძველზე შესაბამისად იმოქმედა კერძო აღმასრულებელმა და მოვალის კუთვნილ ყველა საბანკო დანესეზღულებებში გახსნილ ანგარიშებზე გააუქმა შეზღუდვა. კერძო აღმასრულებელმა 21/10/2016 წელს ხელმეორედ წარუდგინა ბანკს (მოპასუხეს) საინკასო დავალება. ამ უკანასკნელმა მოვალის საბანკო ანგარიშებზე საინკასო დავალიანება - 88,544.87 და 2,202.61 აშშ დოლარის ფარგლებში აღრიცხა, თუმცა თანხის არარსებობის გამო აღმასრულებლის დავალება ვერ შეასრულა. აღნიშნულის საფუძველზე კრედიტორმა სარჩელით მიმართა სასამართლოს ბანკის წინააღმდეგ და მოითხოვა ბანკის დაუდევრობით მოსარჩელისათვის მიყენებული ზიანის ანაზღაურება.